

สรุปองค์ความรู้จากการปฏิบัติงานการด้านแพทย์แผนไทย

เรื่อง ยาหอมไทย

นายณที น้อยเศรษฐี แพทย์แผนไทย ศูนย์อนามัยที่ 5 ราชบุรี

“ลม”ที่บังเกิดโทษแต่มนุษย์ทั้งหลาย จะเกิดสรรพโรคต่างๆ ก็อาศัยโลหิตและลม บังเกิดโทษให้ถึงตายเป็นอันมากนั้น เพราะ แพทย์มิได้กำหนดรู้ อุปมาเหมือนนายเรืออันประมาทในท้องมหาสมุทร ลมพัดเรือแตกอับปาง ก็เป็นเหยื่อแก่มัจจุราเป็นอันมาก....จากบทความข้างต้นของคัมภีร์ชวดาร (คัมภีร์ที่ว่าด้วยโรคที่เกิดจากลมต่างๆในร่างกาย)แสดงให้เห็นถึงความร้ายกาจของ ลม ซึ่งจะเห็นได้ว่าสามารถทำให้คนตายได้ ดังนั้นบรมครูแพทย์แผนไทยโบราณจึงได้คิดค้นยาเพื่อรักษา โรคที่เกิดจากลม นั่นก็คือ ยาหอมไทย

ยาหอมคืออะไร

ยา + หอม เป็น “ยาหอม” ฉะนั้นสรรพคุณแรกของยาหอม คือ ต้องหอม ยาหอมต้องมีรส กลิ่นสุขุม คือกลางๆ ไม่ร้อนไปเย็นไป สุขุมออกทางร้อน แก้มลมกองหยาบ สุขุมออกทางสุขุม แก้มลมกองละเอียดและ “ยา” หอมได้ด้วยของหอม คือสมุนไพรที่มีกลิ่นหอม มีน้ำมันหอมระเหยทางธรรมชาติ อาทิ เกสรทั้งห้ามีพิกุล / บุนนาค / สารภี/เกสรบัวหลวง/มะลิลา ไม้หอม กายานหอม หญ้าฝรั่ง พิมเสน ชะมดเช็ด เป็นต้น

ทำไมคนไทยต้องกินยาหอม

ตามหลักทฤษฎีการแพทย์แผนไทย มีการใช้ยาหอมแก้โรคลมมาช้านานและมีหลากหลายตำรับที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยโรคลม มี 2 ประเภท คือลมกองหยาบ กับลมกองละเอียด

1. ลมกองหยาบ คือ ลมหายใจเข้าออก ลมในท้องและลำไส้ มักจะมีอาการจุก แน่นท้อง คลื่นไส้ อาเจียน เรอ และผายลม
2. ลมกองละเอียด คือ ลมที่ก่อให้เกิดอาการหน้ามืดตาลาย เวียนศีรษะ ใจสั่นสวิงสวาย อ่อนเพลีย คลื่นไส้ อาเจียน ตกใจ เสียใจ แพ้ท้อง และทำงานกลางแดดจัดนาน ๆ

ถ้าหากนำกลุ่มอาการที่เกิดจากโรคลมทั้ง 23 กองมาวิเคราะห์ตามหลักการแพทย์แผนปัจจุบันแล้วจะสามารถเทียบเคียงได้กับกลุ่มอาการ

- อาการบ้านหมุน (Vertigo)
- อาการใจสั่น (Palpitation)
- อารมณ์เครียด (Emotional Stress)
- ปวดศีรษะ (Headache)

ซึ่งกลุ่มอาการของโรคดังกล่าวมานี้สามารถใช้ยาหอมไทยรักษาได้ รวมถึงอาการเมารถเมาเรือก็สามารถใช้ยาหอมแก้อาการได้ สรุปแล้วคนไทยกินยาหอมเพราะมีอาการเกี่ยวกับโรคลมและตัวยาหอมจะสามารถช่วยรักษาและแก้ไขอาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ คนไทยจึงใช้ยาหอมมาช้านาน

ยาหอมไม่ใช่แค่แก้ลม สรรพคุณยาหอมนั้น เสมือนเป็นยาสามัญประจำบ้าน คิดอะไรไม่ออก หยิบอะไรไม่ถูก หยิบยาหอมไว้ก่อน วิงเวียน หน้ามืดตาลาย เมารถ เมาเรือ เมาเหล้า นอนไม่หลับ ปวดท้อง ท้องแน่นเพื่อ อาหารไม่ย่อย เครียด คนไทยใช้ยาหอมมาแต่โบราณ เป็นร้อยกว่าปีขึ้นไป ฝรั่งใช้แอมโมเนีย แต่คน

ไทยมียาหอมมากมาย เพราะเป็นโรคทางลมมากกว่า เนื่องจากเพราะถิ่นที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นมักป่วยจากลมเป็นเหตุ

ยาหอมช่วยแก้ลมแต่ลมมีหลายกองไม่ใช่ยาหอมหนึ่งขนานแก้ได้ทุกกองลมยกเว้นยาหอมขนานนั้นเข้าตัวยาร่วมทั้งกรรมวิธีในการปรุ ครอบเครื่อง ทั้งสมุนไพร รสเย็น พืชวัตถุ สัตว์วัตถุ มีการเพิ่มฤทธิ์ด้วยกรรมวิธีการปรุงยาหอม การอบกระเจาะ การผสมผสานด้วยเครื่องยาออกฤทธิ์ได้เร็ว เช่น ชะมดเข็ด ชะมดเขียง เป็นต้น ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ เมื่อปรุงแล้ว ต้องมีรสสุขุมเท่านั้น หากยาหอมออกรสอื่นเช่นรสหวานก็ไม่ใช่ยาหอมถึงแม้จะปรุงด้วยเครื่องยา รสเย็น เหตุเพราะรสหวานทำให้เกิดเสมหะ รสหวานชอบทางเนื้อไม่ชอบทางลม หวานบำรุงเนื้อไม่ใช่แก้ลม รสสุขุมของยาหอมยังแบ่งออกได้อีก

สุขุมออกทางร้อน

: สำหรับอาการทางลมที่ธาตุไฟหย่อน เช่น อาหารไม่ย่อย

สุขุมออกสุขุม

: สำหรับ ลมกองละเอียดมากๆ ต้องการฤทธิ์เร็ว ในการแก้อาการ เช่น อาการลมเข้าไปเสียดชายโครงด้ายซ้าย

สุขุมออกทางเย็น

: สำหรับ อาการลมที่ธาตุไฟกำเริบอยู่ มีลมพร้อมไข้แทรก นั่นคือความประณีตของยาหอมไทย

การใช้ยาหอมจึงควรใช้ให้ถูกต้อง การปรุงยาหอมก็ต้องทำให้ครบถ้วนตามสรรพคุณที่ต่างกันไปแล้วอายุเท่าไรจึงใช้ยาหอม ?

ยาหอมใช้ได้ทุกวัยนับตั้งแต่วัยเด็กเพราะเด็กมักป่วยด้วยเหตุลมกองหยาบ ท้องมักอืดแน่นปวดท้อง เมื่อเข้าวัยรุ่นยิ่งสมัยนี้ เป็นโรคออฟฟิศซินโดรมกันมาก ลมกองหยาบมักกำเริบ ลามไปถึงอาการตึงคอ ปา ไหล่ ปวดหัวไมเกรน และเมื่อเข้าวัยผู้ใหญ่ 32 ปีขึ้นไปเป็นปัจฉิมวัย ลมกำเริบอีกทั้งลมกองหยาบ ลมกองละเอียดมากันครบ ทั้งนี้ เมื่อกินยาหอมแล้วควรจะเรอหรือผายลมเพราะยาหอมมีฤทธิ์ช่วยขับลม

แล้วอาการใดบ้างละ ที่ต้องใช้ยาหอม

แน่นอึดอัด/ไม่ผายลม /อาหารไม่ย่อย/เมารถ	ใช้ยาหอมรสสุขุมร้อน
อึดอัดไม่สบายจากพิษไข้ ตาเขื่องซึม ท้องเสีย	ใช้ยาหอมรสสุขุมเย็น
ปวดหัวไมเกรนแล้วผะอืดผะอม	ใช้ยาหอมรสสุขุมสุขุม
เพลียเหนื่อย/ลมแดด/นอนไม่หลับ/ไม่สบายใจ	
หน้ามืดตาลาย/บ้านหมุน	ใช้ยาหอมสุขุมสุขุม
บำรุงหัวใจ/บำรุงระบบประสาท/บำรุงธาตุ	ใช้ยาหอมสุขุมสุขุม

แล้วควรใช้ยาหอมอย่างไร ยาหอมเป็นผงดีที่สุดเพราะได้อโรมาครบทั้งกลิ่นและสัมผัส ถ้าไม่เข้าชะมดเข็ดใช้ชงกับน้ำอุ่น ถ้าเข้าชะมดเข็ดให้ทานหรือนัตถ์ ถ้าเป็นเม็ดใช้แล้วแตกตัวในท้องเหมาะกับยาหอมรสสุขุมร้อน

วิธีทดสอบยาหอม ถ้าไม่เข้าสารปนเปื้อนที่เป็นวัตถุหนัก ให้ดูที่การกระจายตัวในน้ำ ถ้าทิ้งดิ่งลงมาแสดงว่ามีการปนเปื้อนเพราะหนักกว่าน้ำ ทั้งนี้ต้องดูผู้ผลิตว่าได้ อย. โหม และมาตรฐานผลิตGMP โหม